

O BIJELIM BOGOVIMA I LJUDIMA, Jaisalmer, 26.1.2016.

Pitam se jesu li putopisci pisali o svojem unutarnjem ili vanjskom okolišu. Ova posljednja dva dana vrludam i nisam odveć sigurna putujem li stvarno vanjskim krajolicima i doživljavam li ih uopće. Indija vrlo rado razori stajalište, viđenje. Uostalom, djelomično sam se takvom nakanom i uputila na ovo putovanje. Indija je sve samo ne čarobna. Čaroban je onaj koji putuje. Uvijek. Indija je razarajuća i u tome leži njezina čarolija. Ona je teška, preživljavajuća, naviknuta, generacijski utaborena u kastama, u dužnostima, u tradicijskom prenošenju. Prljavština je njezina bajka koja se živi. Bajka kojom su upravljali kraljevi, ratnici, obrtnici, trgovci; i bajka kojoj su svi ostali predano služiti. Još uvijek tome predano služe održavajući mehanizme bajke – predano preživljavajući nemilosrdnu svakodnevnicu. Po njih je možda milosrdna jer životna navika potapša svakoga na odgovarajući način. Ona je glasna, suviše glasna. Svaki dan daruje ti trubu u lice za slučaj da još nisi prohodao stvarnom ulicom bajkovitih mjesta. Moja se fascinacija Indijom prvenstveno stvara izdržljivošću ljudi koji žive u njoj, koji kulturno ili tradicionalno, ili jednostavno vječnošću sile prilika nemaju (ili ne dostignu) misaoni luksuz da propitaju to što žive. Ova je fascinacija po mene predivna jer propituje moje propitivanje, ismijava ga životnošću koja me svaki dan šamara na ulici, i na kraju poništava moje, zapravo smiješno i životno neisprobano propitivanje.

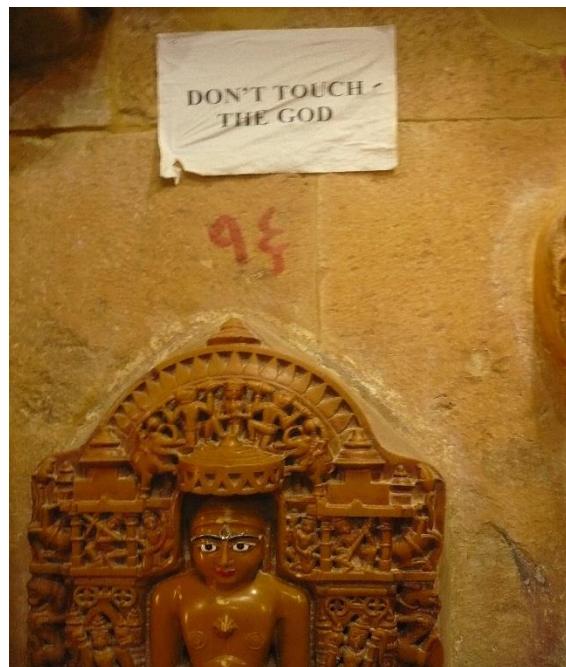


Kao... bilo bi „u redu“ ne promatrati ulične šamare kulturocentrično... haha, pa to je najapsurdniji prijedlog ikad ponuđen!!! Primjerice... stigavši u pustinjski utvrđeni grad Jaisalmer (veličine Dubrovnika), u hotelu u kojem sam odsjela, upoznala sam mladu keramičarku iz Francuske. Drago biće koje mi je govorilo o svojem boravku ovdje i boravku u selu usred pustinje gdje je bila gošća neke, naravno, mnogočlane familije. Pa je krenula... kako je provela nekoliko dana s njima i kako će se za mjesec dana vratiti na svadbu; kako nikad nije bila na indijskom vjenčanju i kako bi je to silno veselilo. Samo, dodala je, ne zna je

li dobro shvatila, ali da njezin domaćin udaje svoju sedmogodišnju unuku. Rekla je to i nastavila mirno pušiti svoju, u lišću rolanu cigaretu. Ja sam malo zastala. I, na trenutak se upitala ima li smisla remetiti njezino veselje koje je tako mirisno pomiješano s dimom te aromatizirane cigarete, i svoju opuštenost na toj predivnoj krovnoj terasi, punoj bilja, s koje vidimo noćno osvjetljenu utvrdu. Razgledična idila u svom punom chill-outu. No, kakva jesam, nisam mogla izdržati, a da ne krenem... Pitala sam je nema li ona baš nikakav problem s time što će samo svojom prisutnošću uveličati ženidbu djeteta. Odgovorila je da ona nema to pravo osuđivati jer ionako, došla ona na vjenčanje ili ne, maleno će udati u susjedno selo. Zatim sam je pitala je li svjesna da se prema tradiciji brak mora konzumirati istu večer? Te da će svojim prisustvom blagosloviti silovanje djevojčice nakon što će tako „kulturalno ne osuđujući“ uživati u iskustvu koje, kako naglašava, nikad nije doživjela i vrlo je raduje da će konačno vidjeti indijsku svadbu! Ah, koje li radosti! Hm...

Kao dodatak priči, samo jedna postkolonijalistička crtica na koju sam je podsjetila... a ta jest da u Indiji, još uvijek, i vrlo očito, bijeli čovjek uživa veće poštovanje. Samo njegova pojava, ako ništa drugo, potiče specifičnu znatiželju i to ne samo zato što ga se vidi kao hodajuću vreću novaca. Prema tome, prisustvo bijele žene na vjenčanju u zabitom pustinjskom selu tretira se kao V.I.P. gošća. Takva gošća pridaje višu vrijednost nekom seocu koje svijet ne poznaje i vjenčanju koje se automatski promatra važnjim. Zlatna koka u selu, bijela žena na vjenčanju! Je li Francuskinjica doputovala nazad na vjenčanje ili ne, iskreno me ne zanima.

Nastavak postkolonijalističke priče se odražava u mojim iskustvima. Ne samo time što postaješ totalna atrakcija u manjem mjestu, dok se drnдаš u, samo za tebe unajmljenoj autoriši i gledaš u ljudi i oni gledaju u tebe, svi redom. Ili time što nerijetko potjeraju nekog lokalca kao šantravu mačku da bi ti mogla uživati u svom božanstvenom bjelačkom hodu po gradiću. Naravno, božanski se tretman ili tretman bijelih bogova razlikuje od mjesta do mjesta; što je mjesto manje, veći si bog.



Mjestašce u koje sam se nakon dva dana grozomornog Delhija najprije uputila (Nawalgarh, južno od Delhija, 7h polake vožnje vlakom) nalazi se u regiji koja je poznata po takozvanim „Kućama vjetra“ – „Haveli“, starih oko 100-150 godina. Arhitektonski me podsjećaju na andaluzijske arapske vile, s prostranim kvadratnim unutarnjim dvorištima i volatima koji omeđuju okolne hodnike. Ta ih je sićušna regija (Shekhawati) brojala otprilike tri tisuće. Danas ih je samo nekoliko zaista očuvano, pogotovo uvezši u obzir da su Haveli bile bogato oslikane minijaturama, šarenim prizorima iz života bogova, maharadža, obrtnika i bijelih bogova - Britanaca! Krishna, Radha, Ganesha, Lakshmi ruku pod ruku s Britancima konzumiraju život na tada moderne načine: voze se parnim vlakovima i današnjim old-timerima. Kosa im se, ipak ne vijori; kršenje manire prethodnih majstora i njihovih prikaza bogova ipak jest kažnjivo smrću. Mnogo paunova, ptica, voća, bilja, ornamentarija, najčudesnijih bića u koje se Krishna preobražava.



Moja dva dana u Shekhawati regiji bila su aaaaa... predah... Nakon Delhija, odmorile su mi se uši, bronhi, pluća, oči i nos. Umjesto letećih plastičnih vrećica gledala sam papirnate zmajeve! A ti su ostali po zgradicama nakon nedavno održanog festivala zmajarenja. (Usput, po havelijima su oslikani i Radha i Krishna kako puštaju zmajeve, jer taj festival ima dvesto let!) lijepo sam plovila zrakom, stvarno moji prvi koraci po Indiji, a ono iznad zemlje... Prateći djecu koja su puštala crvenog papirnatog zmaja, završila sam u ulici s puno djece. Radost! Počela sam se sezati s njima i naša je igra potrajala sigurno pola sata- sat. Oko mene je bilo

tridesetero djece koji su oponašali igre koje sam im pokazivala... koliko smijeha, koliko smijeha!! Bum, odmah ta radost i živost se razlila po meni!! Urlikali smo, i smijali se, drečali, skakali, naganjali se u pijesku i prašini; vrlo brzo dobili publiku; došli su ljudi iz drugih ulica, odrasli, smijali se, pljeskali, snimali nas mobitelom (oh da! Nema veze koliko je mjesto siromašno, većina ih ima android telefone...) Postala sam dežurna luda tog mjesta i mislim da mi je to bilo jedan od najljepših sat vremena u Indiji. Nakon što sam se uputila dalje, ta su djeca hodala za mnom i mahala mi dok ih nisam izgubila iz vida.. Toliko radosti!!!!!!



Kad sam već zaključila da pišem kulturocentrično, lako mi je zaključiti da je djetinjstvo te djece ljepše, slobodnije i šarenije od zapadnjačke djece. ...u slučaju da doma nemaju nasilje... Puno te djece nije imalo ni cipele, ali imaju čitave ulice za igru i vrijeme za igru. Mogla bih ići još dalje i romantizirati kako svoj rani posao vide kao igru; sve im je smiješno, stalno ti se kese. Tako se ponašaju dok ne shvate da iz te igre nema više van. Zapravo, pitanje je do kada traje djetinjstvo u Indiji i što je sve sastavni dio njega. Kriket, zmajarenje, krpene lutkice, naganjanje po ulici, prosjačenje, čišćenje cipela, udaja s 5, 6, 7 godina? Samo ukratko... ti se brakovi sklapaju ponajviše zbog spajanja obitelji i obiteljske imovine; zajedničkog obrađivanja zemlje ili udruživanja obrta. Dati djevojčicu u drugu obitelj prigodna je trgovina robom. Kao i pri svakoj udaji u Indiji, dalje je obitelj mladoženje odgovorna za nju i smije raspolagati njome kako je volja. Djevojčica, djevojka, žena ... o i u toj kupoprodaji nema prava glasa.

S druge strane ovo je priča ruralnih krajeva, ipak, kažu mi, udaja djevojčica više se ne smatra svakodnevnicom. No, koliko sam ja primijetila, taj čin ne doživljava društvenu osudu. Više se prikloni stavu: „Ah, tako jest...“ Zaista, ova ti zemlja osvještava novu razinu takvog stava. Slijeganje ramenima na nezamislive razine siromaštva, kojima svjedočiš po čitavom putovanju, postaje uobičajeni dnevni aerobik. Doživiš razne kaljuže u kojima ljudi obitavaju, strašno otrcane pse s tri noge, krave napuhane od nataložene plastične ambalaže koje su popasle kroz cijeli život, nataložene u njihova 4 želuca (za jednu sam kravu bila sigurna da je

skotna i da će se uskoro oteliti. Vrlo brzo su me prosvijetlili da neće, već će živjeti maksimalno još godinu dana)... pa još psića koji večeraju kravljia govna, ostatke skurenog povrća, ili običan smećarski koktejl... pa ljudi koji spavaju uz cestu na kojoj zbog smoga ne vidiš dalje od 100 m dok im auti prolaze tridesetak cm od tijela; sretne svinjice koje (ali stvarno!) veselo trčkaraju po ovećem i usputnom brdu smeća, zajedno s djecom koja žive u stotinjak metara udaljenom slum-u tik do otvorene kanalizacije.

Tako to ide... pogledaš to sve, razrogačiš oči, slegneš ramenima. Ovaj očno-rameni fitness izvodiš sve dok se ne aklimatiziraš i jednostavno uploviš u jezero stava „Ah, tako jest...“. Dalje putuješ, promatraš, pišeš, čitaš u svom sretnom privilegiranom turističkom životu. Ti, bijeli bog koji nosi novac. Time nosi i sreću. Ovo nije nimalo zanemarivo.

Prije nekoliko dana jedan me čovjek preimenovao a da toga nije bio svjestan. Ispred džainističkog hrama, državni zaposlenik, čuvar cipela. Oni hijerarhijski viši državni zaposlenici, inače vratari, zovu ga „shoeboy“. Pogleda shoeboy mene, inače čovjek u svojim 40-ima, i kaže mi odrješito „Money!“. Ja sam jedina bjelkinja od posjetitelja i samo meni govorи „Money!“. Zastanem, pogledam ga i kažem, „Because I am white? You know, my name is not Money, but your name is Bad Karma.“ Džabe mojeg smiješnog istupa. Kao tražim pravdu. Ništa nije razumio. A očito nisam ni ja. Al oboje kontamo „bad karma“. To je valjda dovoljno. I to je džabe. Čuvanje cipela je isto bilo džabe.



Karmička igra ovdje je poput ruleta. Padne li ti loptica u jedno polje, to je to. Nema van za taj život. No, kako se ipak radi o ruletu, možda, ali možda, vrlo nepredvidivim okolnostima, uspiješ uloviti životno polje djelovanja u kojem postoji šansa za penjanje po društvenoj ljestvici; ili kako bih ja to nazvala, postoji šansa za manifestirani izbor. Eh, baš ljudi po

pustinjskoj državi Rajasthan treba pitati hoće li deva i kako će kroz iglenu ušicu. Good luck, keep on smiling.

